ছিদ্ৰাম নৰ্ছাপ্পা কাম্বলে

-বনাম্

শোলাপুৰ বৰো পৌৰসভা আৰু অন্য এজন।

1965 চনৰ 27 আগষ্ট

[মুখ্য ন্যায়াধীশ পি. বি. গজেন্দ্ৰ গড়কাৰ, ন্যায়াধীশ কে. এন. ৱাঞ্চু, ন্যায়াধীশ এম. হিদায়াতুল্লাহ, ন্যায়াধীশ জে. চি. শ্বাহ আৰু ন্যায়াধীশ এছ. এম. চিক্ৰি]

বম্বে ৰায়তি স্বত্ব আৰু কৃষি ভূমি আইন, (1948 চনৰ 67) উপ ধাৰা 31, 88 আৰু 89-ৰ পৰিসৰ।

1946 চনত, বিপৰীত পক্ষ পৌৰসভাৰ ওপৰত বম্বে ৰায়তি স্বত্ব আইন, 1939, প্ৰয়োগ কৰা হৈছিল । আইনখনৰ ধাৰা 3A-ত উল্লেখ কৰা হৈছিল যে প্ৰতিজন ৰায়তক 1946 চনৰ সংশোধনী আইনখন বলবৎ হোৱা তাৰিখৰ পৰা এবছৰৰ ম্যাদ উকলাৰ পিছত, সুৰক্ষিত বুলি গণ্য কৰা হব, যদিহে ভূস্বামীজনে সেই সময়ছোৱাৰ ভিতৰত ৰায়তজন সুৰক্ষিত নহয় বুলি ঘোষণা কৰিবৰ বাবে মামলাতদাৰৰ ওচৰত আবেদন কৰা নাই। আপীলকাৰীয়ে বিপৰীত পক্ষৰ পৰা ইজাৰা(lease)ত ভূমি লৈছিল আৰু যিহেতু বিপৰীত পক্ষই মামলাতদাৰৰ ওচৰত আবেদন কৰা নাছিল, সেয়েহে আপীলকাৰীজন এজন সুৰক্ষিত ৰায়ত হৈ পৰিছিল। 1939 চনৰ আইনখন প্ৰত্যাহাৰ কৰি বম্বে ৰায়তি স্বত্ব আৰু কৃষি ভূমি আইন 1948, বলবৎ কৰা হয় আৰু উক্ত আইনৰ 31 নং ধাৰাত কোৱা হ'ল যে কোনো ব্যক্তিক সুৰক্ষিত ৰায়ত হিচাপে স্বীকৃতি দিয়া হ'ব, যদিহে তেনে ব্যক্তিক 1939 চনৰ আইনখনৰ 3, 3A বা 4 অনুসৰি সুৰক্ষিত ৰায়ত হিচাপে গণ্য কৰা হৈছিল। কিন্তু একেখন আইনৰ ধাৰা 88 অনুসৰি, 1948 চনৰ আইনখনৰ পূৰ্বৰ বিধানসমূহৰ কোনো কথাই স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ইজাৰাত ৰখা মাটিৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নহ'ব, আনহাতে ধাৰা 89(2) অনুসৰি 1939

চনৰ আইনখন প্ৰত্যাহাৰৰ ব্যৱস্থা কৰা হৈছিল ধাৰা 3, 3A আৰু 4-ক বাদ দি, যিকেইটা ধাৰা 1948 চনৰ আইনখনৰ অনুসুচী 1 সংশোধন কৰি অব্যাহত ৰখাৰ ব্যৱস্থা কৰা হৈছিল। এইটোও ব্যৱস্থা কৰা হৈছিল যে 1948 চনৰ আইনখনৰ কোনো কথাই, বা ইয়াৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত কোনো প্ৰত্যাহাৰৰ ব্যৱস্থাই 1948 চনৰ আইনত স্পষ্টভাৱে উল্লেখ কৰা ধৰণৰ বাহিৰে, 1948 চনৰ আইনখন বলবৎ হোৱাৰ পূৰ্বে আৰ্জিত, নিহিত বা বহন কৰা স্বত্ব, স্বামীত্ব, স্বাৰ্থ, বাধ্যবাধকতা বা দায়বদ্ধতাক প্ৰভাৱিত নকৰে বা প্ৰভাৱিত কৰা বুলি গণ্য কৰা নহ'ব।

1955 চনত বিপৰীত পক্ষই আপীলকাৰীক ৰায়তি বন্দোবস্তী সমাপ্ত কৰাৰ জাননী দিছিল আৰু তাৰপিছত দখল প্ৰাপ্তিৰ বাবে গোচৰ তৰিছিল। গোচৰৰ কাৰ্য্যবিধি চলি থকাৰ সময়তে আপীলকাৰীয়ে মামলাতদাৰৰ ওচৰত তেওঁক ভূমিৰ সুৰক্ষিত ৰায়ত বুলি ঘোষণা কৰিবৰ বাবে আবেদন জনায় আৰু মামলাতদাৰে সেইমতে ঘোষণা কৰে। এই ঘোষণাক প্ৰত্যাহ্বান জনাই কৰা আপীলত, আয়ুক্ত (collector)ই ৰায় দিছিল যে প্ৰশ্নটো সন্দৰ্ভত সিদ্ধান্ত লোৱাৰ কোনো অধিকাৰ মামলাতদাৰৰ নাই। বম্বে ৰাজহ ন্যায়াধিকৰণৰ পুনৰীক্ষণত, আয়ুক্তৰ আদেশ বাতিল কৰা হয় আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ে অনুচ্ছেদ 227 ৰ অধীনত কৰা আবেদনত আয়ুক্তৰ আদেশ বাহাল ৰাখে।

আপীলকাৰীয়ে এই আদালতত কৰা তেওৰ আবেদনত দাবী কৰিছে যে (1) 1939 চনৰ আইনৰ অধীনত সুৰক্ষিত ৰায়ত হিচাবে আৰ্জিত তেওঁৰ স্বাৰ্থ 1948 চনৰ ধাৰা 89(2)ত থকা বিধানসমূহৰ বাবে প্ৰভাৱিত নহয়; আৰু (2) ধাৰা 88B-ৰ অধীনত প্ৰশ্নটো সন্দৰ্ভত সিদ্ধান্ত লোৱাৰ অধিকাৰ মামলাতদাৰৰ আছে।

মত পোষণ কৰা হৈছে যে: (i) উপ-ধাৰা 31, 88 আৰু 89(2)(b)-ত থকা বিধানসমূহৰ সাধাৰণ প্ৰভাৱ এই যে ধাৰা 88(1)(a)স্পষ্টভাৱে উল্লেখ কৰা

বিধান অনুসৰি, আপীলকাৰীয়ে ধাৰা 31-ৰ অধীনত সুবিধা দাবী কৰিব নোৱাৰিব আৰু এইবুলিও দাবী কৰিব নোৱাৰিব যে এজন সুৰক্ষিত ৰায়ত হিচাপে তেওঁৰ স্বাৰ্থ ধাৰা 89(2)(b)-ৰ অধীনত বৰ্তি থাকিব।

1939 চনৰ আইনখনৰ ধাৰা 3, 3A আৰু 4 সংশোধিত ৰূপত 1948 চনৰ আইনখনৰ অনুসুচী 1-ত অব্যাহত ৰখা হৈছিল কেৱল মাত্ৰ 1948 চনৰ আইনখনৰ ধাৰা 31-ৰ উদ্দেশ্যত আৰু সেই ধাৰাসমূহ পঢ়িলে দেখা যায় যে এই তিনিটা ধাৰা সন্তুষ্ট কৰা ৰায়তসকলহে সুৰক্ষিত ৰায়ত আছিল আৰু কোনো নতুন সুৰক্ষিত ৰায়ত 1948 চনৰ আইন অনুসৰি অস্তিত্বলৈ আহিব নোৱাৰিব। যিহেতু 31 নং ধাৰা 88 নং ধাৰাত উল্লেখ কৰা পূৰ্বৰ বিধানসমূহৰ এটা, সেই অনুসৰি স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ইজাৰাত ৰখা মাটিৰ ক্ষেত্ৰত ই প্ৰযোজ্য নহ'ব। কাৰ্য্যতঃ 1939 চনৰ আইনখনে কিছুমান ব্যক্তিক প্ৰদান কৰা সুৰক্ষিত ৰায়তৰ মৰ্য্যাদা, 1948 চনৰ আইনখনে 88 নং ধাৰা প্ৰণয়নৰ জৰিয়তে অপসাৰণ কৰে, যিমানদূৰলৈকে ই স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ ইজাৰাদাৰসকলৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য। ধাৰা 89(2)(b)ৰ যি অংশই কয় যে আইনখনৰ কোনো কথাই, বা ইয়াৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত কোনো প্ৰত্যাহাৰৰ ব্যৱস্থাই কোনো অধিকাৰ আদিক প্ৰভাৱিত নকৰে বা প্ৰভাৱিত কৰা বুলি ধৰা নহ'ব, সেই কথাই আপীলকাৰীক সহায় নকৰে, কাৰণ 1948 চনৰ আইনখনে 1939 চনৰ আইনখনৰ উপ-ধাৰা 3, 3A আৰু 4 বাতিল কৰা নাছিল। নতুবা, "আইনখনৰ কোনো কথাই, প্ৰভাৱিত নকৰে বা প্ৰভাৱিত কৰিব বুলি গণ্য কৰা নহ'ব" এই দফাটোও প্ৰযোজ্য নহ'ব, যদিহে 1948 চনৰ আইনখনত কোনো স্পষ্ট ব্যৱস্থা বা বিধান আছে, যিয়ে আইনখন বলবৎ হোৱাৰ পূৰ্বে আৰ্জিত কোনো সুৰক্ষিত ৰায়তৰ স্বাৰ্থ কাঢ়ি লৈ যায়, ইয়াৰ কাৰণ হৈছে ধাৰাটোত থকা যোগ্যতানিৰূপণকাৰী বাক্যাংশ, "এই আইনত স্পষ্টভাৱে উল্লেখ কৰা ধৰণৰ ব্যাতিৰেকে"। 1948 চনৰ আইনখনৰ ধাৰা 88 হৈছে এনে এক স্পষ্ট বিধান

যিয়ে স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা লোৱা ভূমিৰ ইজাৰা বা পট্টাক 1948 চনৰ আইনৰ ধাৰা ৪7-ৰ 1 নং উপ-ধাৰাৰ লগতে ধাৰা 31, যিটো ধাৰা 1948 চনৰ আইনখনৰ একমাত্র বিধান যিয়ে সুৰক্ষিত ৰায়তক স্বীকৃতি দিয়ে, উভয়ৰে আওতাৰ বাহিৰত ৰাখে। ইয়াৰ অৰ্থ হল 1948 চনৰ আইন অনুসৰি স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ইজাৰা বা পট্টাত লোৱা ভূমিৰ কোনো সুৰক্ষিত ৰায়ত থাকিব নোৱাৰে। এইটো সঁচা যে ধাৰা ৪৪-ত স্পষ্টভাৱে কোৱা হোৱা নাই যে স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ইজাৰা বা পট্টাত লোৱা ভূমিৰ বাবে 1939 চনৰ আইনৰ অধীনত সুৰক্ষিত ৰায়তৰ অধিকাৰ আঁতৰ কৰা হৈছে, কিন্তু ধাৰা ৪৪(1)(A) ৰ কাৰ্যকৰী অৰ্থ হৈছে যে স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ইজাৰা বা পট্টাত লোৱা ভূমিৰ ৰায়তৰ 1948 চনৰ আইনৰ অধীনত কোনো সুৰক্ষা নাই। ধাৰা ৪৪(1)(a)-ৰ সুস্পষ্ট শব্দাৱলীৰ অৰ্থ বা উদ্দেশ্য একেটাই। সম্ভৱতঃ বিধানপালিকাই ভাবিছিল যে স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ভূমিৰ পট্টা লোৱা ইজাৰাদাৰ/পট্টাদাৰসকলে সুৰক্ষিত ৰায়তৰ মৰ্যাদা লাভ কৰিব নালাগে, সাধাৰণ জনতাৰ স্বাৰ্থত। সেয়েহে ধাৰা ৪৪(1)(a)-ৰ স্পষ্ট প্ৰণয়নৰ জৰিয়তে 1939 চনৰ আইনখনে প্ৰদান কৰা এই মৰ্যাদা আঁতৰাই পেলোৱা হ’ল।

তদুপৰি, আপীলকাৰীয়ে ধাৰা 4A-ৰ অধীনত সুৰক্ষিত ৰায়তৰ মৰ্যাদা দাবী কৰিব নোৱাৰে, যিহেতু ধাৰা 4A-ই 1956 চনৰ সংশোধনীৰ পিছত ধাৰা 31-ৰ ঠাই লয়, কাৰণ, ধাৰা 4A-ও স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ইজাৰা বা পট্টাত লোৱা ভূমিৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নহয়।

সখাৰাম –বনাম– মাণিকচান্দ, [1962] 2 এছ.চি.আৰ. 59, অস্বীকাৰ কৰা হৈছে।

মোহনলাল চুনিলাল কোঠাৰী -বনাম- ত্ৰিভৱন হৰিভাই তাম্বোলি, [1963] 2 এছ.চি.আৰ. 707, ব্যাখ্যা কৰা হৈছে।

(ii) ধাৰা 88B-য়ে আপীলকাৰীক সুৰক্ষা প্ৰদান নকৰে, কিয়নো 1956 চনৰ 1 এপ্ৰিলৰ পৰা ধাৰাটো বলবৎ হোৱাৰ পূৰ্বেই তেওঁৰ ইজাৰা বা পট্টাৰ ম্যাদ উকলিছিল।

দেৱানী আপীল ক্ষেত্ৰাধিকাৰ : দেৱানী আপীল নং 577 / 1963 ।

1961 চনৰ 8 মাৰ্চ তাৰিখে বম্বে উচ্চ ন্যায়ালয়ে বিশেষ দেৱানী আবেদন নং 1120/ 1960 সন্দৰ্ভত দিয়া ৰায় আৰু আদেশৰ প্ৰত্যাহ্বান জনায় এই আপীল ।

এছ. জি. পটৱৰ্ধন আৰু এম. এছ. গুপ্তা, আপীলকাৰীৰ হৈ।

এন. ডি. কাৰ্থানিছ, জে. বি. দাদাচানজী আৰু এ. জি. ৰত্নপাৰ্থী, 1 নং বিপৰীত পক্ষৰ হৈ।

আদালতৰ ৰায়দানৰ প্ৰদান কৰে-

<u>ন্যায়াধীশ ৱাঞ্চু:</u> আপীলকাৰীয়ে 1946 চনৰ 1 এপ্ৰিল তাৰিখে, জৰীপ নম্বৰ থকা দুটুকৰ ভূমি তিনি বছৰৰ বাবে ইজাৰাত লোৱাৰ বাবে শোলাপুৰ বৰো পৌৰসভাৰ সৈতে চুক্তিবদ্ধ হৈছিল। এই ভূমি পৌৰসভাৰ সীমাৰ ভিতৰত অৱস্থিত। 1946 চনৰ 8 নৱেম্বৰ বা সমসাময়িক সময়ত, এই অঞ্চলত বম্বে ৰায়তি স্বত্ব আইন নং 29 / 1939 (ইয়াৰ পিছত 1939-চনৰ আইন বুলি কোৱা হ'ব) প্ৰয়োগ কৰা হয় আৰু সেই আইনখনৰ ধাৰা 3A-ত উল্লেখ কৰা হৈছিল যে প্ৰতিজন ৰায়তক 1946 চনৰ সংশোধনী আইনখন (নং XXVI / 1946) বলবৎ হোৱা তাৰিখৰ পৰা এবছৰৰ ম্যাদ উকলাৰ পিছত, সুৰক্ষিত বুলি গণ্য কৰা হব, যদিহে ভূস্বামীজনে সেই সময়ছোৱাৰ ভিতৰত ৰায়তজন সুৰক্ষিত নহয় বুলি ঘোষণা কৰিবৰ বাবে মামলাতদাৰৰ ওচৰত আবেদন কৰা নাই। বিপৰীত পক্ষই এবছৰৰ ভিতৰত গোচৰ তৰা নাছিল আৰু সেয়েহে আপীলকাৰীয়ে 1939-চনৰ আইনৰ অধীনত নিজকে সুৰক্ষিত ৰায়ত বুলি দাবী কৰিছিল। 1939 চনৰ আইনখন প্ৰত্যাহাৰ কৰি বম্বে

ৰায়তি স্বত্ব আৰু কৃষি ভূমি আইন নং LXVII/1948 (ইয়াৰ পিছত 1948-চনৰ আইন বুলি কোৱা হ'ব) বলবৎ কৰা হয়। 1948-চনৰ আইনৰ 31 নং ধাৰাত কোৱা হ'ল যে কোনো ব্যক্তিক সুৰক্ষিত ৰায়ত হিচাপে স্বীকৃতি দিয়া হ'ব, যদিহে তেনে ব্যক্তিক 1939 চনৰ আইনখনৰ 3, 3A বা 4 অনুসৰি সুৰক্ষিত ৰায়ত হিচাপে গণ্য কৰা হৈছিল। সাধাৰণতে, আপীলকাৰী 1948-চনৰ আইনৰ এই ধাৰা অনুসৰি সুৰক্ষিত ৰায়ত হ'লহেতেন, যদিহে তেওঁ 1939-চনৰ আইনৰ অধীনত সুৰক্ষিত ৰায়ত হ'লহেতেন। কিন্তু 1948 চনৰ আইনখনৰ ধাৰা 88 অনুসৰি, 1948 চনৰ আইনখনৰ পূৰ্বৰ বিধানসমূহৰ কোনো কথাই স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ইজাৰাত ৰখা মাটিৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নহ'ব। গতিকে যদি ধাৰা 88-য়ে ধাৰা 31-ৰ ওপৰত প্ৰাধান্য লাভ কৰে, তেন্তে আপীলকাৰীয়ে ধাৰা 31 অনুসৰি সুবিধা লাভ নকৰিব আৰু এই ধাৰাত সুৰক্ষিত ৰায়ত বুলি দাবী কৰিব নোৱাৰিব। আপীলকাৰীয়ে অৱশ্যে 1948 চনৰ আইনখনৰ ধাৰা 89(2)ৰ ওপৰত ভিত্তি কৰিছিল, যিটো ধাৰা অনুসৰি 1939 চনৰ আইনখন প্ৰত্যাহাৰ হৈছিল যদিও উক্ত আইনখনৰ উপ-ধাৰা 3, 3-A আৰু 4 সংশোধিত ৰূপত 1948 চনৰ আইনখনৰ 1 নং অনুসুচীত বৰ্তি থাকিল। সেই উপ-ধাৰাত এইটো ব্যৱস্থা কৰা হৈছিল যে 1948 চনৰ আইনখনৰ কোনো কথাই, বা ইয়াৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত কোনো প্ৰত্যাহাৰৰ ব্যৱস্থাই 1948 চনৰ আইনত স্পষ্টভাৱে উল্লেখ কৰা ধৰণৰ বাহিৰে, 1948 চনৰ আইনখন বলবৎ হোৱাৰ পূৰ্বে আৰ্জিত, নিহিত বা বহন কৰা স্বত্ব, স্বামীত্ব, স্বাৰ্থ বাধ্যবাধকতা বা দায়বদ্ধতাক প্ৰভাৱিত নকৰে বা প্ৰভাৱিত কৰা বুলি গণ্য কৰা নহ'ব।

বৰ্তমানৰ গোচৰটোত বিপৰীত পক্ষই 1955 চনৰ 2 মে'ত আপীলকাৰীক 1956 চনৰ 31 মাৰ্চৰ পৰা ৰায়তি বন্দোবস্তী সমাপ্ত কৰাৰ জাননী দিছিল।পৰৱৰ্তী সময়ত বিপৰীত পক্ষই দখল প্ৰাপ্তি আৰু অন্যান্য প্ৰতিকাৰৰ বাবে গোচৰ নং

42/1957 তৰিছিল। সেই গোচৰত ৰায় হৈছিল যে বিপৰীত পক্ষই ভূমিসমূহৰ দখল পাব পৰা নোৱাৰে, কাৰণ আপীলকাৰী 1948 চনৰ আইনে প্ৰদান কৰা সুবিধাৰ অধিকাৰী আৰু ফলস্বৰূপে বিপৰীত পক্ষই দখলৰ বাবে কৰা গোচৰ খাৰিজ কৰা হয়। ইয়াৰ পিছতে বিপৰীত পক্ষই জিলা আদালতত আবেদন জনায়। সেই আপীল চলি থকা থকাৰ সময়ত আপীলকাৰীয়ে 1958 চনৰ 8 ছেপ্টেম্বৰত তেওঁক ভূমিসমূহৰ সুৰক্ষিত ৰায়ত বুলি ঘোষণা কৰাৰ বাবে আৰু ৰায়তি স্বত্ব আইনখনৰ বিধানৰ অধীনত ৰাজহ নিৰ্ধাৰণৰ বাবেও আবেদন জনায়। তাৰ পিছত জিলা আদালতত দাখিল কৰা আপীলত এক আপোচ কৰা হয় য'ত বিপৰীত পক্ষই দখল প্ৰাপ্তিৰ বাবে কৰা গোচৰ খাৰিজ কৰা আদেশটো বাতিল কৰা হয় আৰু গোচৰটো নিম্ন আদালতলৈ প্ৰেৰণ কৰি এই নিৰ্দেশ দিয়া হয় যে গোচৰটো স্থগিত ৰখা হওঁক আৰু পিছত মামলাতদাৰৰ সিদ্ধান্ত মৰ্মে নিষ্পত্তি কৰা হওঁক। আপোচত উল্লেখ কৰা হৈছিল যে যদি কৰ্তৃপক্ষই অৱশেষত আপীলকাৰীক 1948-চনৰ আইনৰ অধীনত ৰায়ত বুলি গণ্য কৰে, তেন্তে দখল প্ৰাপ্তিৰ বাবে কৰা গোচৰ খাৰিজ কৰা হ'ব। ইয়াৰ উপৰিও, যদি ৰায়তি স্বত্ব আইনখনৰ অধীনত চলি থকা কাৰ্য্যবিধিৰ সিদ্ধান্ত আপীলকাৰীৰ বিৰুদ্ধে যায়, তেন্তে দখলৰ বাবে কৰা হুকুম জাৰি কৰা হ'ব বুলিও উল্লেখ কৰা হৈছিল।

মামলাতদাৰে 1948-চনৰ আইনৰ ধাৰা 70(b) অনুসৰি আপীলকাৰীক এজন ৰায়ত বুলি ঘোষণা কৰে। তাৰ পিছত বিপৰীত পক্ষই আয়ুক্তৰ ওচৰত আবেদন জনায় আৰু আয়ুক্তই সিদ্ধান্ত লয় যে আপীলকাৰী ৰায়ত হয়নে নহয় সেইটো নিৰ্ণয় কৰাৰ কোনো আইনগত অধিকাৰ মামলাতদাৰৰ নাই। ইয়াৰ পিছত আপীলকাৰী পুনৰীক্ষণৰ বাবে বম্বে ৰাজহ ন্যায়াধিকৰণলৈ যায়। 1956 চনৰ সংশোধনী আইনখনৰ দ্বাৰা 1948-চনৰ আইনত ধাৰা 88-B প্ৰৱৰ্তন কৰা হৈছিল আৰু সেই সংশোধনীসমূহৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি ন্যায়াধিকৰণে ৰায় দিছিল যে আপীলকাৰী ৰায়ত

হয়নে নহয় সেইটো নির্ণয় কৰাৰ আইনগত অধিকাৰ ৰাজহ আদালতৰ আছে। অৱশেষত, যোগ্যতাৰ ভিত্তিত আপীলকাৰী এজন ৰায়ত বা সুৰক্ষিত ৰায়ত হয় নে নহয় এই বিষয়টো বিবেচনাৰ বাবে আয়ুক্তৰ হাতলৈ প্ৰেৰণ কৰিলে।

ৰাজহ ন্যায়াধিকৰণৰ সন্মুখত বিপৰীত পক্ষই দাবী কৰিছিল যে 1948-চনৰ আইনৰ বিধানসমূহৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি আপীলকাৰীয়ে ৰায়ত বা সুৰক্ষিত ৰায়তৰ মৰ্য্যাদা লাভ কৰিব নোৱাৰে আৰু সেয়েহে বিপৰীত পক্ষই ভাৰতৰ সংবিধানৰ অনুচ্ছেদ 227 অধীনত বম্বে উচ্চ ন্যায়ালয়ত আবেদন দাখিল কৰিছিল। উচ্চ ন্যায়ালয়ত বিপৰীত পক্ষই যুক্তি দিছিল যে, 1948 চনৰ আইনৰ ধাৰা 88-ৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি আপীলকাৰীয়ে এই আইনৰ ধাৰা 31-ৰ সংজ্ঞাৰ আওতাত নিজকে সুৰক্ষিত ৰায়ত বুলি দাবী কৰিব নোৱাৰে আৰু সেয়েহে আয়ুক্তৰ আদেশ সঠিক আছিল। ইয়াৰ উপৰিও কোৱা হৈছিল যে ধাৰা 88-B আপীলকাৰীৰ গোচৰত প্ৰযোজ্য নহ'ব কাৰণ এই ধাৰা 1956 চনৰ 1 এপ্ৰিলৰ পৰা বলবৎ হৈছিল আৰু আপীলকাৰীৰ ৰায়তি স্বত্ব আনুষ্ঠানিক জাননীৰ দ্বাৰা এই তাৰিখৰ আগতে বাতিল কৰা হৈছিল (বা সমাপ্ত কৰা হৈছিল)। উচ্চ ন্যায়ালয়ে এই দুয়োটা যুক্তি মানি লৈ ৰাজহ ন্যায়াধিকৰণৰ আদেশ বাতিল কৰে আৰু তাৰ ঠাইত আয়ুক্তৰ আদেশ বাহাল ৰাখি আপীলকাৰীৰ আবেদন খাৰিজ কৰে। তাৰ পিছত সংবিধানৰ অনুচ্ছেদ 133(1)(c)-ৰ অধীনত এখন আবেদন উচ্চ ন্যায়ালয়ত দাখিল কৰা হয় আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ে গোচৰটোক এই আদালতত আপীলৰ বাবে উপযুক্ত বুলি প্ৰত্যায়িত কৰে; আৰু সেইদৰেই আমাৰ সন্মুখত বিষয়টো আহি পৰিছে।

এই আবেদনখনৰ শুনানি প্ৰথমে এই আদালতৰ খণ্ড বিচাৰপীঠে গ্ৰহণ কৰিছিল যদিও 1948 চনৰ আইনৰ উপ-ধাৰা 31, 88 আৰু 89-ৰ ব্যাখ্যা আৰু আন্তঃসম্পৰ্ক সন্দৰ্ভত হোৱা অসুবিধা তথা এই আদালতৰ দুটা গোচৰ, সখাৰাম -বনাম-

মাণিকচান্দ আৰু মোহনলাল চুনীলাল কোঠাৰী –বনাম– ত্ৰিভৱন হৰিভাই তাম্বোলি, সন্দৰ্ভত প্ৰদান কৰা ৰায়ৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি উচ্চতৰ বিচাৰপীঠলৈ প্ৰেৰণ কৰে। আপীলকাৰীৰ হৈ এই কথা কোৱা হৈছে যে সখাৰামৰ গোচৰটোৱে বৰ্তমানৰ গোচৰটো সম্পূৰ্ণৰূপে সামৰি লৈছে আৰু সেয়েহে, সেই গোচৰৰ ভিত্তিত আপীলৰ অনুমতি দিব লাগে। আনহাতে, বিপৰীত পক্ষৰ বিদ্বান অধিবক্তাই কয় যে মোহনলাল চুনিলাল কোঠাৰী গোচৰত স্থাপিত দৃষ্টান্ত অনুসৰণ কৰি, আপীলকাৰীক সুৰক্ষিত ৰায়ত বুলি গণ্য কৰিব নালাগে। তেওঁলোকে লগতে যুক্তি দিয়ে যে আইনৰ এটা অংশ, অৰ্থাৎ ধাৰা ৪৪(1)(d) ব্যাখ্যা কৰিবলৈ ব্যৱহৃত একেই নীতি আন সম্পৰ্কিত অংশ ৪৪(1)(a), (b), আৰু (c)ৰ ক্ষেত্ৰতো প্ৰয়োগ কৰা উচিত। বিপৰীত পক্ষৰ হৈ এইটোও কোৱা হৈছে যে পিছৰটো গোচৰৰ ৰায়ৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি সখাৰামৰ গোচৰৰ ৰায়ে এতিয়া সেই ক্ষেত্ৰ ধাৰণ নকৰে।

দুয়োপক্ষই ভিত্তি হিচাবে লোৱা ৰায় দুটাৰ কথা উল্লেখ কৰাৰ আগতে আমি 1956 চনৰ সংশোধনীৰ পূৰ্বে থকা 1948-চনৰ আইনৰ বিভিন্ন বিধানৰ কথা উনুকিয়াব বিছাৰিছো উক্ত আইনৰ উপ-ধাৰা 31, ৪৪ আৰু ৪9-ৰ আন্তঃসম্পৰ্ক সন্দৰ্ভত সিদ্ধান্ত লবলৈ। আৰম্ভণিতে উল্লেখ কৰিব পাৰি যে ধাৰা ৪9 অনুসৰি 1939-চনৰ আইন প্ৰত্যাহাৰ কৰা হৈছিল যদিও সেই আইনখনৰ উপ-ধাৰা 3, 3A আৰু 4-ক প্ৰত্যাহাৰ কৰা নাছিল। এই তিনিটা ধাৰা সংশোধিত ৰূপত 1948 চনৰ আইনখনৰ 1 নং অনুসুচীত বৰ্তি থাকিল।

এই ধাৰাসমূহ সংশোধিত ৰূপত 1 নং অনুসুচীত পঢ়িলে দেখা যায় যে এই তিনিটা ধাৰা সন্তুষ্ট কৰা ৰায়তসকলহে সুৰক্ষিত ৰায়ত আছিল আৰু 1948 চনৰ 28 ডিচেম্বৰৰ পৰা 1948 চনৰ আইন বলবৎ হোৱাৰ পিছত কোনো নতুন সুৰক্ষিত ৰায়ত অনুসৰি অস্তিত্ব আহিব নোৱাৰিব। তদুপৰি, এইতো আমাৰ স্পষ্টভাৱে পৰিলক্ষিত

হৈছে যে 1939 চনৰ আইনখনৰ ধাৰা 3, 3A আৰু 4 প্ৰত্যাহাৰ কৰা হোৱা নাছিল আৰু সংশোধিত ৰূপত 1948 চনৰ আইনখনৰ অনুসূচী 1 ত অব্যাহত ৰখা হৈছিল কেৱল মাত্ৰ 1948 চনৰ আইনখনৰ ধাৰা 31 ৰ উদ্দেশ্যত। উক্ত ধাৰাটো তলত দিয়া ধৰণে প্ৰদান কৰা হৈছিল:-

"এই আইন অনুসৰি, এজন ব্যক্তিক সুৰক্ষিত ৰায়ত বুলি গণ্য কৰা হব যদিহে এনে ব্যক্তিক বম্বে ৰায়তি স্বত্ব আইন, 1939-ৰ ধাৰা 3, 3-A বা 4 ৰ অধীনত সুৰক্ষিত ৰায়ত হিচাপে গণ্য কৰা হৈছিল।"

এই ধাৰাসমূহ (উপ-ধাৰা 3, 3-A আৰু 4) সংশোধিত ৰূপত 1948 চনৰ আইনখনৰ 1 নং অনুসুচীত অব্যাহত ৰখা হৈছিল আইনখনৰ ধাৰা 31 ৰ উদ্দেশ্যত আৰু 1948 চনৰ আইন অনুসৰি কোনো ৰায়ত সুৰক্ষিত ৰায়ত হোৱা সম্ভৱ নাছিল যদিহে তেওঁ 1939-আইনৰ অধীনত সুৰক্ষিত ৰায়ত নাছিল। 1948 চনৰ আইনখনে এনে ৰায়তক সুৰক্ষিত ৰায়ত হিচাপে স্বীকৃতি দিছিল যিসকল 1939 চনৰ আইনৰ অধীনত সুৰক্ষিত ৰায়ত আছিল আৰু যদিও 1939 চনৰ আইনখনৰ উপ-ধাৰা 3, 3-A আৰু 4, 1948- আইনৰ অনুসুচী 1-ত সংশোধিত ৰূপত চলি আছিল আৰু সংশোধনসমূহ এনেকুৱা আছিল যে কেৱল সেই ৰায়তেহে 1948-আইনৰ অধীনত সুৰক্ষিত ৰায়ত হৈ থাকিব যিসকল 1939 চনৰ আইনৰ অধীনত সুৰক্ষিত আছিল।

তাৰ পিছত আমি 1948-আইনৰ 88 নং ধাৰালৈ আহো যত চৰ্তসমূহ হৈছে :-

"(1) এই আইনৰ পূৰ্বৰ বিধানসমূহৰ কোনো কথা প্ৰযোজ্য নহ'ব:-

(a) ৰাষ্ট্ৰ মুৰব্বী, স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষ বা সমবায় সমিতিৰ পৰা ইজাৰাত লোৱা মাটিত;

(b)

....

..................."

ধাৰা 88-ত উল্লেখ কৰা হৈছে যে 1948 চনৰ আইনৰ পূৰ্বৰ বিধানসমূহৰ কোনো কথাই অন্যান্য বিষয়ৰ লগতে পৌৰসভাৰ দৰে স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ইজাৰাত লোৱা মাটিৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নহ'ব। যিদৰে 31 নং ধাৰাটো, যিটো পূৰ্বৰ এটা অন্যতম ধাৰা, স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ইজাৰাত লোৱা মাটিৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নহ'য়। ইয়াৰ অৰ্থ হল 1939 চনৰ আইনৰ অধীনত কোনো ব্যক্তি সুৰক্ষিত ৰায়ত হ'লেও 1948 চনৰ আইন অনুসৰি স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ইজাৰা বা পট্টাত লোৱা ভূমিৰ কোনো সুৰক্ষিত ৰায়ত থাকিব নোৱাৰে। কেৱল 31 নং ধাৰাটোৱেই 1948-আইনৰ অধীনত সুৰক্ষিত ৰায়তৰ মৰ্যাদাক স্বীকৃতি দিছিল আৰু যদি সেই বিধানটো কাৰ্য্যতঃ বাদ দিয়া হয়, তেন্তে স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা পট্টাত ৰখা মাটিৰ ক্ষেত্ৰত কোনো পট্টাধাৰীয়ে নিজকে সুৰক্ষিত ৰায়ত বুলি দাবী কৰিব নোৱাৰে। কাৰ্য্যতঃ বিধান পালিকা যিয়ে 1939-চনৰ আইনৰ দ্বাৰা কিছুমান ব্যক্তিক সুৰক্ষিত ৰায়তৰ মৰ্য্যাদা প্ৰদান কৰিছিল, সেই মৰ্য্যাদা 1948-চনৰ আইনৰ ধাৰা নং 88 প্ৰণয়নৰ জৰিয়তে স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ইজৰাত মাটি লোবা ব্যক্তিৰ ক্ষেত্ৰত অপসাৰণ কৰে।

যদি বিষয়বস্তু কেৱল উপধাৰা 31 আৰু 88-ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল হলহেঁতেন, তেন্তে 1939-চনৰ আইনে প্ৰদান কৰা সুৰক্ষিত ৰায়তৰ মৰ্য্যাদা 1948-চনৰ আইনৰ ধাৰা 88 অনুসৰি কিছুমান নিৰ্দিষ্ট ইজাৰাদাৰৰ পৰা, লগতে স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ইজাৰাত ভূমি লোৱা ইজাৰাদাৰৰ পৰা অপসাৰণ কৰাত কোনো অসুবিধা নহলহেঁতেন। কিন্তু ধাৰা 89(2)(b)ক ভিত্তি কৰি আপেলকাৰীয়ে যুক্তি আগবঢ়াই যে উক্ত বিধানটোৱে তেওঁৰ সুৰক্ষিত ৰায়তৰ মৰ্য্যাদা অক্ষুন্ন ৰাখিছে। আমি ইতিমধ্যে উল্লেখ কৰিছো যে ধাৰা 89(1)-A ই অন্যান্য বিষয়ৰ লগতে 1939 চনৰ আইন বাতিল কৰিছিল উপ-ধাৰা 3, 3-A আৰু 4-ৰ বাহিৰে, যিসমূহ উপ-ধাৰা, ধাৰা 89(2)

(b)ৰ অনুসূচীত-1 ত সংশোধিত ৰূপত বৰ্তি থাকিল, যিটো ধাৰাৰ তলত দিয়া শব্দাৱলীৰ ওপৰত আপীলকাৰীয়ে নিৰ্ভৰ কৰিছে :-

"কিন্তু এই আইনখনৰ কোনো কথাই, বা ইয়াৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত কোনো প্ৰত্যাহাৰৰ ব্যৱস্থাই -

(a)...

(b) এই আইনত স্পষ্টভাৱে উল্লেখ কৰা ধৰণৰ বাহিৰে, প্ৰভাৱিত নকৰে বা প্ৰভাৱিত কৰা বুলি গণ্য কৰা নহ'ব।

(i) আইনখন বলবৎ হোৱাৰ পূৰ্বে আৰ্জিত, নিহিত বা বহন কৰা স্বত্ব, স্বামীত্ব, স্বাৰ্থ, বাধ্যবাধকতা বা দায়বদ্ধতা, বা

(ii) ....

...."

যুক্তি দিয়া হৈছে যে 1939-আইনৰ অধীনত আৰ্জিত ৰায়তৰ মৰ্য্যাদা 1948 চনৰ আইনৰ এই বিধানৰ বাবে প্ৰভাৱিত নহ'ব আৰু এই যুক্তিটোৰেই আমি পৰীক্ষা কৰিব লাগিব। আমি ইতিমধ্যে উল্লেখ কৰিছো যে 1939-আইনত সুৰক্ষিত ৰায়তৰ সৈতে জড়িত উপ-ধাৰা 3, 3-A আৰু 4-ক 1948-আইনৰ দ্বাৰা বাতিল কৰা হোৱা নাছিল। গতিকে ধাৰা 89(2)(b)-ৰ সেই অংশটো, যিটো অংশই কয় যে ইয়াৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত কোনো প্ৰত্যাহাৰৰ ব্যৱস্থাই কোনো স্বত্ব, স্বামীত্ব, স্বাৰ্থ, বাধ্যবাধকতা বা দায়বদ্ধতা আদিক প্ৰভাৱিত নকৰে বা প্ৰভাৱিত গণ্য কৰা নহ'ব, প্ৰযোজ্য নহ'ব। কিন্তু আপীলকাৰীৰ বিদ্বান অধিবক্তাই "ইয়াৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত কোনো প্ৰত্যাহাৰৰ ব্যৱস্থাই কোনো স্বত্ব, স্বামীত্ব, স্বাৰ্থ, বাধ্যবাধকতা বা দায়বদ্ধতা আদিক প্ৰভাৱিত নকৰে বা প্ৰভাৱিত গণ্য কৰা নহ'ব............" এই শব্দাৱলীৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি যুক্তি দিয়ে যে যদিও 1948 চনৰ আইনখনৰ দ্বাৰা 1939 চনৰ আইনখনৰ উপ-

ধাৰা 3, 3-A আৰু 4 প্ৰত্যাহাৰ নহলেও ধাৰা 89(2)ই আপীলকাৰীক এতিয়াও সুৰক্ষা দিব, কাৰণ ইয়াত উল্লেখ আছে যে 1948 চনৰ আইনখনৰ কোনো কথাই আইনখন বলবৎ হোৱাৰ পূৰ্বে আৰ্জিত, নিহিত বা বহন কৰা স্বত্ব, স্বামীত্ব, স্বাৰ্থ বাধ্যবাধকতা বা দায়বদ্ধতাক প্ৰভাৱিত নকৰে বা প্ৰভাৱিত কৰা বুলি গণ্য কৰা নহ'ব। কিন্তু "আইনখনৰ কোনো কথাই, প্ৰভাৱিত নকৰে বা প্ৰভাৱিত কৰিব বুলি গণ্য কৰা নহ'ব" এই দফাটোৰ যোগ্যতা নিৰূপণ কৰে "এই আইনত স্পষ্টভাৱে উল্লেখ কৰা ধৰণৰ ব্যাতিৰেকে" এই বাক্যাংশই। সেয়েহে, যদিহে 1948 চনৰ আইনখনত কোনো স্পষ্ট বিধান আছে, তেন্তে সেই বিধানে আইনখন বলবৎ হোৱাৰ পূৰ্বে আৰ্জিত স্বত্ব, স্বামীত্ব, স্বাৰ্থক অতিক্ৰমি প্ৰাধান্য পাব।

ইয়াৰ উপৰিও "এই আইনত স্পষ্টভাৱে উল্লেখ কৰা ধৰণৰ ব্যাতিৰেকে" এই বাক্যাংশই যোগ্যতা নিৰূপণ কৰে “ইয়াৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত কোনো প্ৰত্যাহাৰৰ ব্যৱস্থাই” এই শব্দাবলীৰ আৰু 1939 চনৰ বিধানসমূহ বাতিলৰ ক্ষেত্ৰতো, যদিহে কোনো স্পষ্ট ব্যৱস্থা আছে যিয়ে আইনখন বলবৎ হোৱাৰ পূৰ্বে আৰ্জিত, নিহিত বা বহন কৰা স্বত্ব, স্বামীত্ব, স্বাৰ্থ বাধ্যবাধকতা বা দায়বদ্ধতাক প্ৰভাৱিত কৰে, তেন্তে তেনে আৰ্জিত স্বত্ব, স্বামীত্ব, আৰু স্বাৰ্থ সংৰক্ষণ কৰা নহ'ব।

তেনেস্থলত মুখ্য প্ৰশ্নটো হল 1948-চনৰ আইনখনত এনে কোনো স্পষ্ট বিধান আছে নেকি যিয়ে আইনখন বলবৎ হোৱাৰ পূৰ্বে আৰ্জিত সুৰক্ষিত ৰায়তৰ মৰ্য্যাদা অপসাৰণ কৰে? যদি এনে কোনো স্পষ্ট বিধান আছে তেন্তে ধাৰা 89(2)(b) য়ে আপীলকাৰীক কোনোধৰণে সহায় নকৰে। বিপৰীত পক্ষৰ যুক্তি হ’ল যে ধাৰা 88 হৈছে এক স্পষ্ট বিধান আৰু এই স্পষ্ট বিধানৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত, 1939-আইনৰ অধীনত সুৰক্ষিত ৰায়ত হিচাপে অৰ্জন কৰা মৰ্য্যাদাৰ প্ৰাধান্য থাকিব নোৱাৰে। আনহাতে, আপীলকাৰীৰ হৈ কোৱা হৈছে যে ধাৰা 88 এইটো স্পষ্টভাৱে উল্লেখ কৰা

হোৱা নাই যে 1939-আইনৰ অধীনত সুৰক্ষিত ৰায়তে অৰ্জন কৰা স্বত্ব কাঢ়ি লোৱা হৈছে আৰু সেয়েহে ইয়াক স্পষ্ট বিধান হিচাপে গণ্য কৰা উচিত নহয়। এই কথাত কোনো সন্দেহ নাই যে যেতিয়াই ধাৰা 44 য়ে অন্যান্য বিষয়ৰ লগতে এইটো নিৰ্ধাৰণ কৰে যে 1948-আইনৰ পূৰ্বৰ বিধানসমূহৰ কোনো কথাই স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ইজৰাত ৰখা ভূমিৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নহ'ব, তেতিয়াই ই এটা স্পষ্ট বিধান যিয়ে এনে ৰায়তসকলক 1948 চনৰ আইনৰ ধাৰা 1-ৰ ধাৰা 47-ৰ পৰিসৰৰ বাহিৰলৈ উলিয়াই আনে। সেয়েহে স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ভূমি ইজৰাত লোৱাৰ প্ৰসঙ্গত বিভিন্ন বিধান সমূহৰ ভিতৰত ধাৰা 31-ক অস্তিত্বহীন বুলি গণ্য কৰিব লাগিব। 1948 চনৰ আইনৰ একমাত্ৰ বিধান যিয়ে সুৰক্ষিত ৰায়তক স্বীকৃতি দিছিল সেয়া হ'ল ধাৰা 31 আৰু যদি সেই ধাৰাটোক স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ইজৰাত লোৱা ভূমিৰ ক্ষেত্ৰত অস্তিত্বহীন বুলি গণ্য কৰা হয়, তেন্তে ইয়াৰ পৰা কব পাৰি যে 1948 চনৰ আইনৰ অধীনত স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ইজৰাত লোৱা ভূমিৰ কোনো সুৰক্ষিত ৰায়ত থাকিব নোৱাৰে।

এইটো সঁচা যে ধাৰা 44-ত স্পষ্টভাৱে কোৱা হোৱা নাই যে স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ইজাৰা বা পট্টাত লোৱা ভূমিৰ বাবে 1939 চনৰ আইনৰ অধীনত সুৰক্ষিত ৰায়তৰ অধিকাৰ আঁতৰ কৰা হৈছে, কিন্তু ধাৰা 44(1)(A) ৰ কাৰ্যকৰী অৰ্থ হৈছে যে স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ইজাৰা বা পট্টাত লোৱা ভূমিৰ ক্ষেত্ৰত, 1939 চনৰ আইনৰ অধীনত সুৰক্ষিত ৰায়তৰ 1948 চনৰ আইনৰ অধীনত কোনো সুৰক্ষা নাই। বিধানত এইতো স্পষ্টভাৱে কোৱাৰ প্ৰয়োজন নাই যে স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ইজাৰা বা পট্টাত লোৱা ভূমিৰ ক্ষেত্ৰত 1948-চনৰ আইনখন বলবৎ হোৱাৰ পিছত কোনো সুৰক্ষিত ৰায়ত নাথাকিব। ধাৰা 44(1)-ৰ সুস্পষ্ট শব্দাৱলীৰ অৰ্থ বা উদ্দেশ্য

একেটাই আৰু সেয়েহে 1948-আইনত এটা স্পষ্ট ব্যৱস্থা আছে বুলি ধৰি লোৱাত কোনো অসুবিধা নাই যিটোৱে নিৰ্ধাৰণ কৰিছে যে স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ইজাৰা বা পট্টাত লোৱা মাটিৰ কোনো সুৰক্ষিত ৰায়ত নাথাকিব। ধাৰা 88(1)(a)ৰ এই স্পষ্ট বিধান অনুসৰি, আপীলকাৰীয়ে ধাৰা 31-ৰ সুবিধা দাবী কৰিব নোৱাৰে নতুবা এই বুলি কব নোৱাৰি যে সুৰক্ষিত ৰায়ত হিচাপে আপীলকাৰীৰ স্বত্ব ধাৰা 89(2)(b)ত সুৰক্ষিত। আমাৰ মতত এইটোৱেই 1948-আইনৰ ধাৰা 31, ধাৰা 88 আৰু ধাৰা 89(2)(b)-ৰ কাৰ্য্যকৰী প্ৰভাৱ।

এতিয়া সখাৰামৰ গোচৰৰ কথা উল্লেখ কৰিবলৈ বাকী আছে যিটোৱে নিশ্চিতভাৱে আপীলকাৰীৰ হৈ উত্থাপিত যুক্তিক সমৰ্থন কৰে। সন্মানসহ আমি লক্ষ্য কৰিছো যে উক্ত গোচৰ প্ৰসঙ্গত ধাৰা 89(2)(b)-ক যিমান বিস্তৰভাৱে ব্যাখ্যা কৰিব বিচৰা হৈছে, ধাৰাটোত থকা চৰ্তাবলীৰ পৰিসৰে সিমান বিস্তৰ ব্যাখ্যা দাবী নকৰে। এইটোও লক্ষ্য কৰা হৈছিল যে ধাৰা 88-ৰ বিধানসমূহ সম্পূৰ্ণৰূপে সম্ভাৱ্য অৰ্থাৎ ভৱিষ্যৎ পৰিস্থিতিৰ বাবে আছিল আৰু কোনো অৰ্থতে জব্দকাৰী চৰিত্ৰৰ অৰ্থাৎ সম্পত্তি জব্দ বা কাঢ়ি নিয়াৰ উদ্দেশ্যে নাছিল, আৰু ধাৰা 89(2)(b)-ৰ স্পষ্ট উদ্দেশ্য আছিল 1948 চনৰ আইন বলবৎ হোৱাৰ পূৰ্বে আৰ্জিত অধিকাৰক সংৰক্ষণ কৰা। সন্মান সহকাৰে আমি এইটোও লক্ষ্য কৰিছো যে ধাৰা 89(2)(b)-ত উল্লেখ কৰা "এই আইনত স্পষ্টভাৱে উল্লেখ কৰা ধৰণৰ ব্যাতিৰেকে" বাক্যাংশক সম্পূৰ্ণ ন্যায্যতা দিয়া হোৱা নাই আৰু এইটোও আমি লক্ষ্য কৰা নাই যে 1948-আইন বলবৎ হোৱাৰ পিছত কোনো নতুন সুৰক্ষিত ৰায়ত অস্তিত্বলৈ আহিব নোৱাৰিব আৰু ধাৰা 88(1)-ৰ স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ইজাৰা বা পট্টাত লোৱা ভূমিৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰয়োগ নিৰৰ্থক হব যদিহে ই ধাৰা 31-ত নিহিত হৈ থকা অধিকাৰক প্ৰভাৱিত নকৰে। সম্ভৱতঃ বিধানপালিকাই ভাবিছিল যে স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ভূমিৰ পট্টা লোৱা

ইজাৰাদাৰ/পট্টাদাৰসকলে সুৰক্ষিত ৰায়তৰ মৰ্য্যাদা লাভ কৰিব নালাগে, সাধাৰণ জনতাৰ স্বাৰ্থত আৰু সেয়েহে ধাৰা ৪৪(1)(a)-ৰ স্পষ্ট প্ৰণয়নৰ জৰিয়তে এই মৰ্য্যাদা আঁতৰাই পেলোৱা হ'ল। এই মৰ্য্যাদা 1939 চনৰ আইনে প্ৰদান কৰিছিল আৰু 1948 চনৰ আইনে ইয়াক কাঢ়ি লোৱাত কোনো অসুবিধা আমি দেখা নাপাওঁ। উল্লেখ কৰিব পাৰি যে ধাৰা ৪৪(1)(a) কেৱল স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ইজাৰা বা পট্টাত লোৱা ভূমিৰ ক্ষেত্ৰতে প্ৰযোজ্য নহয়, ৰাষ্ট্ৰৰ পৰা ইজাৰা বা পট্টাত লোৱা ভূমিৰ ক্ষেত্ৰতো প্ৰযোজ্য, আৰু এনে সম্ভাৱ্য পৰিস্থিতিৰ কল্পনা কৰিব পাৰি য'ত ৰাষ্ট্ৰই জনস্বাৰ্থত ইজাৰাত দিয়া ভূমি ঘূৰাই পাব লাগিব। অৰ্থাৎ সাধাৰণ জনতাৰ স্বাৰ্থত ধাৰা ৪৪(1)(a) প্ৰণয়ন কৰা হৈছিল স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষ বা ৰাষ্ট্ৰৰ পৰা পট্টা লোৱাসকলৰ সন্দৰ্ভত, যিসকল 1939-আইনৰ অধীনত সুৰক্ষিত ৰায়ত হৈ পৰিছিল। আমাৰ মতামতক মোহনলাল চুনীলাল কোঠাৰী গোচৰত এই আদালতে লোৱা সিদ্ধান্তই সমৰ্থন জনাইছে যিটো গোচৰত ৰায় দিয়া হৈছিল যে ধাৰা ৪৪(1)(d) পশ্চাদবৰ্তীভাবে প্ৰয়োগ নকৰিলে সম্পূৰ্ণৰূপে অকাৰ্য্যকৰী হৈ পৰিব, যদিও লগতে এইটোও কোৱা হৈছিল যে ইয়াৰ দ্বাৰা পূৰ্বৰ 1939-চনৰ আইনখনৰ অধীনত অৰ্জন কৰা অধিকাৰত কোনো প্ৰভাৱ নপৰে। পিছৰ সিদ্ধান্তটো শুদ্ধ প্ৰতীয়মান নহয়, কিয়নো 1948-চনৰ আইন অনুসৰি এনে কোনো নতুন সুৰক্ষিত ৰায়ত অস্তিত্বলৈ নাহে যাৰ ওপৰত ধাৰা ৪৪(1)(d) প্ৰয়োগ কৰিব পাৰি। ইয়াৰ উপৰিও, যদিহে ধাৰা ৪৪(1)(d) 1948 চনৰ আইনৰ কাৰ্যকৰী তাৰিখলৈকে পশ্চাদবৰ্তী হ'ব পাৰে, আমি এই ধাৰাটোৰ ভাষাৰ পৰা কোনো কাৰণ দেখা নাপাওঁ যে ই কেৱল ১৯৪৮ চনলৈকেহে পশ্চাদবৰ্তী আছিল আৰু ই 1939 চনৰ অধীনত অৰ্জন কৰা অধিকাৰসমূহত কোনো প্ৰভাৱ পেলাব নোৱাৰে।

আমি এইটোও উল্লেখ কৰিব পাৰো যে মোহনলাল চুনিলাল কোঠাৰী গোচৰত এটা পৰ্যৱেক্ষণ আছিল য'ত ভুলকৈ কোৱা হৈছিল যে আইন প্ৰণয়নৰ সময়ত বিষয়বস্তুৰ স্থিতি কি তাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি ধাৰা 88(1)ৰ ধাৰা (a), (b), আৰু (c) প্ৰযোজ্য হব। কিন্তু এইটো স্পষ্ট যে ধাৰা 88(1)-ৰ দফা (a), (b) আৰু (c) ভৱিষ্যতেও প্ৰযোজ্য হব। উদাহৰণস্বৰূপে দফা (a) ত কোৱা হৈছে যে এই আইনৰ পূৰ্বৰ বিধানসমূহৰ কোনো কথাই চৰকাৰ, স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষ বা সমবায় সমিতিৰ পৰা ইজাৰাত লোৱা ভূমিৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নহ'ব। এই দফাত "ইজাৰাত ৰখা" শব্দটোৱে কেৱল ভূমিৰ বৰ্ণনা কৰে আৰু আইনখন বলবৎ হোৱাৰ তাৰিখৰ পৰা ইজাৰাত ৰখা ভূমিৰ মাজতে সীমাবদ্ধ নহয়; আইনখন আইন হোৱাৰ আগতে বা পিছত ইজাৰাত লোৱা ভূমিৰ ক্ষেত্ৰতো ই সমানে প্ৰযোজ্য আৰু মোহনলাল চুনীলাল কোঠাৰী গোচৰত যি পাৰ্থক্য দেখুৱা হৈছিল যে আইন প্ৰণয়নৰ সময়ত বিষয়বস্তুৰ স্থিতি কি তাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি ধাৰা 88(1)ৰ ধাৰা (a), (b), আৰু (c) প্ৰযোজ্য হব, আনহাতে দফা (d) ভৱিষ্যতৰ বাবে প্ৰযোজ্য হব, সেয়া শুদ্ধ যেন নালাগে।

এই দৃষ্টিকোণৰ পৰা, উচ্চ ন্যায়ালয়ে আপীল সন্দৰ্ভত দিয়া মত যে ধাৰা 88(1)(a) হৈছে এনে এক স্পষ্ট বিধান, যিয়ে 1939-চনৰ আইনে প্ৰদান কৰা সুৰক্ষিত ৰায়তৰ মৰ্য্যাদা অপসাৰণ কৰে, শুদ্ধ বুলি গণ্য কৰিব লাগিব।

ধাৰা 88-B সন্দৰ্ভত আগবঢ়োৱা যুক্তিৰ ক্ষেত্ৰত আমি উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ সৈতে একমত বুলি ক'লেই যথেষ্ট হ'ব যে এই ধাৰাটোৱে আপীলকাৰীক সুৰক্ষা নিদিব, কিয়নো ধাৰাটো 1956 চনৰ 1 এপ্ৰিলৰ পৰা বলবৎ হোৱাৰ পূৰ্বেই তেওঁৰ ইজাৰা বা পট্টাৰ ম্যাদ উকলিছে। ইয়াৰোপৰি, এইতো দেখা যায় যে ধাৰা 4-A যিয়ে 1956 চনৰ সংশোধনীৰ পিছত ধাৰা 31-ৰ ঠাই লৈছে যিটো এতিয়াও স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা

ইজাৰাত ৰখা ভূমিৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নহয় আৰু সেয়েহে আমি ধাৰা 31 সন্দৰ্ভত পোষণ কৰা মত ধাৰা 4-A ৰ ক্ষেত্ৰতো সমানে প্ৰযোজ্য হ'ব আৰু আপীলকাৰীয়ে সেই ধাৰাটোৰ সুবিধা দাবী কৰিব নোৱাৰে আৰু দাবী কৰিব নোৱাৰে যে তেওঁ 1939- আইনৰ অধীনত সুৰক্ষিত ৰায়ত আৰু সেয়েহে তেওঁক ভূমিৰ পৰা বহিষ্কাৰ কৰিব নোৱাৰি।

ফলত আমি এই আপীল খাৰিজ কৰিলো কিন্তু এই গোচৰৰ পৰিস্থিতিত আমি পক্ষসমূহক নিজৰ খৰচ নিজে বহন কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিলো।

আপীল খাৰিজ।

অনুবাদকঃ পাৰ্থ প্ৰতীম গোস্বামী

মুখ্য অনুবাদক ,অনুবাদ শাখা ,

গৌহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়

DISCLAIMER

"The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation".

"স্থানীয় ভাষালৈ অনূদিত এই ৰায় গোচৰত জড়িত পক্ষই বুজি পোৱাৰ উদ্দেশ্যে সীমিত ব্যৱহাৰৰ বাবেহে। ইয়াৰ বাদে অন্য ক্ষেত্ৰত অনূদিত ৰূপ ব্যৱহৃত নহব। সকলো ব্যৱহাৰিক আৰু বিভাগীয় কামৰ লগতে ৰায়ৰ কাৰ্য্যকৰীকৰণ আৰু ৰূপায়ণৰ ক্ষেত্ৰতো এই ৰায়ৰ ইংৰাজী সংস্কৰণটোৱেই সঠিক বিবেচিত হব।"